

Vastineen antaminen Vaasan hallinto-oikeudelle Etelä-Pohjanmaan Ely-keskuksen tekemään valitukseen Kaustisen kunnanvaltuuston 14.3.2024 § 9 tekemästä päätöksestä

KHALL 17.06.2024 § 154
157/10.02.02/2022

Valmistelija

Tekninen johtaja Ilkka Närhi puh. 040 7698 668

Vaasan hallinto-oikeus pyytää kunnan lausuntoa Etelä-Pohjanmaan Ely-keskuksen tekemästä valituksesta Kaustisen kunnanvaltuuston 14.3.2024 § 9 tekemästä päätöksestä, jossa kunnanvaltuusto hylkäsi Ely-keskuksen oikaisukehotuksen Virkkalan-Järvelän osayleiskaavasta.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on vedonnut asiassa pohjaveden pilaamiskieltoon.

Pohjaveden pilaamiskielto ei ole ehdoton:

Ainetta, energiaa tai pieneliöitä ei saa panna, päästää tai johtaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että:

1. tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka pohjaveden laatu voi muutoin olennaisesti huonontua;

Ensimmäisessä kohdan mukaisesti pohjaveden laatu voi sallitusti muuttua mutta muutos ei saa aiheuttaa vaaraa tai haittaa. Vaaran aiheuttaminen merkitsee käytännössä merkittävää riskiä. Pelkällä kaavoituksella ei aiheuteta merkittävää riskiä, koska varsinaisesti mitään uutta toimintaa ei vielä ole toteutettu pohjavesialueella.

Uuden toiminnan toteuttamisessakin joudutaan noudattamaan ympäristölainsäädäntöä sekä muita Suomen lakeja, jolloin ei pääse aiheutumaan merkittävää riskiä ja sitä kautta vaaraa pohjavesialueelle.

2. toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka tehdä pohjaveden kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää; tai

Toiselle kiinteistölle ei pelkällä kaavoituksella aiheuteta pohjaveden laadun muutosta, joka aiheuttaisi vaaraa tai haittaa terveydelle tai tekisi pohjaveden kelpaamattomaksi siihen tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää.

Pelkästään kaavakartan muutos ei aiheuta mitään muutoksia ympäristössä. Kaava mahdollistaa uuden toiminnan rakentamista mutta toiminnassa pitää noudattaa Suomen lainsäädäntöä, jolloin merkittävää riskiä eli vaaraa ei pääse tapahtumaan pohjavesialueelle.

Nykyiselläkin alueella on pohjavedenottoa eikä vesihuoltolaitoksen näkökulmasta kaavamuutoksella ole vaikutusta vedenottoon. Paikallinen vesihuoltolaitos tietää parhaiten paikalliset pohjavesiolosuhteet.

3. toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin saattaa loukata yleistä tai toisen yksityistä etua (pohjaveden pilaamiskielto).

Kaavoituksella ei konkreettisesti vaikuteta pohjaveden laatuun millään tavalla. Eikä ole tiedossa yksilöityä yleisen tai yksityisen edun loukkaamista kaavaprosessissa.

Vaikka pohjavesialueelle kaavoitetaan, ei pohjavesialuetta ole Suomen lainsäädännön perusteella pakko alkaa yksityiskohtaisesti selvittämään. Näin ei myöskään ole tehty, koska pohjavesialue tunnetaan jo entuudestaan riittävän tarkasti olemassa olevan vedenoton takia.

Vastineessa ELY-keskus vetoaa mm. pohjaveden suojelusuunnitelmaan, jolla ei ole mitään juridista merkitystä. Lisäksi ELY-keskus vetoaa ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin.

Kaavaprosessin läpikäymisellä ei millään tavalla rikota ympäristönsuojelulakia tai vesilakia. Kysymys on vain kaavakartan muuttamisesta. Ja kuten edellä on sanottu, kaava mahdollistaa toimintaa ja ei tarkoita sitä, että toiminta välttämättä millään tavalla konkretisoituisi.

Vaikka uudelle TY-alueelle tulisivikin uutta toimintaa, käsitellään asia tarkemmin asemakaavoitusprosessissa sekä mahdollisessa ympäristöluvituksessa, jolloin pohjavesi ei pääse muuttumaan siten, että se aiheuttaisi vaaraa tai haittaa.

Kunnallistekniikan suunnitellussa, joka toteutetaan alueelle asemakaavaprosessin aikana suunnitellaan alueen hulevesien poisjohtaminen. Lainsäädännöllisesti tätä ei tarvitse olla tehtynä yleiskaavaprosessin aikana, eikä voikaan olla, koska asemakaavalla määritellään tarkemmin alueen toteutus. Jos yleiskaavavaiheessa tehtäisiin hulevesisuunnitelma ei enää pitäisi paikkaan asemakaavasuunnittelussa.

TY-alueelle tullaan tekemään hulevesiverkosto muun kunnallistekniikan rakentamisen yhteydessä.

Joka tapauksessa toiminnanharjoittaja, niin kuin kaikki muutkin Suomessa olevat henkilöt joutuvat noudattamaan Suomen lainsäädäntöä, joten negatiivisia vaikutuksia ei pääse tapahtumaan pohjavedelle.

Jos ELY-keskus ei pysty selkeästi yksilöimään, miten kaavoitusprosessin jälkeisessä toiminnassa rikotaan Suomen lainsäädäntöä, ei valitusta voi hyväksyä.

Mikäli valituksen perusteeksi riittää se, että tulevaisuudessa voidaan mahdollisesti rikkoa Suomen lakia, tarkoittaa se sitä, että Suomessa ei voida laatia enää kaavoja ollenkaan, varsinkaan pohjavesialueille, koska kaikessa muussakin toiminnassa voidaan rikkoa lakia kuin pelkästään TY-toiminnassa.

Asuintoimissa ajoneuvot voivat vuotaa polttonestettä maaperän, kaavakaduilla voi ajoneuvo-onnettomuuksissa vuotaa polttonesteitä kadulle sekä kadun vierusojiin, VL alueella voi tapahtua

huoltokaluston ajoneuvorikkoja, jossa pääsee polttonesteitä maaperään.

Jos tämä valitusprosessi rinnastettaisiin esimerkiksi tieliikenteeseen, ei kenellekään voisi myöntää ajokorttia sen perusteella, että kortin haltija voi joskus rikkoa tieliikennelakia. Näin ei voi Suomessa toimia.

ELY-keskus vetoaa vastineessaan myös maakuntakaavaan ja valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Mikäli laki olisi ehdoton, ei maakuntakaavasta voisi poiketa edes pienissä muutoksissa, kuten tässä asiassa on kyse. Maakuntakaava ohjaa vain suuripiirteisesti ja isoja sekä merkittäviä toimintoja, kuten esim tuulivoimapuistot, ei niinkään yksittäisien pienen kaavamutoksen toimintoja. Eikä ole Suomen lain vastaista poiketa tässä TY-muutosasiassa maakuntakaavasta. Jos tämä olisi lain vastaista, aiheuttaisi tämä ennakkoratkaisu merkittäviä muutoksia Suomen alueidenkäytön kehittämisessä.

ELY-keskus vetoaa valtakunnanlisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, joiden mukaan alueiden käytön suunnittelussa tulee edistää terveellistä ja turvallista elinympäristöä ja ehkäistä merkittäviä ympäristöhaittoja.

Onko TY-alueen laajennus sellainen toimi, joka konkreettisesti aiheuttaa merkittäviä ympäristöhaittoja tai ei edistä terveellistä ja turvallista elinympäristöä. Tähän ei ELY-keskus ole tuonut esille mitään todellista tulevaisuudessa tapahtuvaa toimintaa, joka olisi alueidenkäytön tavoitteiden vastaista.

TY-alueella toimitaan Suomen lainsäädännön mukaisesti ja työskentelypaikkana pitää myös noudattaa työturvallisuuslainsäädäntöä. Ei ole tiedossa mitään toimintaa, jossa toimittaisiin tämän vastaisesti.

Kaavoituksessa on huomioitu myös maankäyttö- ja rakennuslaki. Merkittävät vaikutukset on arvioitu, eikä TY-alueen muutoksella ole tiedossa merkittäviä vaikutuksia pohjaveteen tai vesihuoltoon. Vesihuollon näkökulmasta tilanne vain paranee, koska kaavamutoksen osalta hulevesiverkosto myös laajenee.

Vedenotolle kaavamutoksella ei ole negatiivisia vaikutuksia, eikä ELY ole esittänyt mitään konkreettista vaikutusta vedenottoon, joka aiheutuisi kaavamutoksesta

TY muutoksella parannetaan ympäristövaikutuksia, koska alueelle tehdään hulevesiverkosto lisäksi yhdyskuntataloudelliset vaikutukset ovat positiivisia, koska alue linkittyy kiinni muuhun teollisuusalueeseen, jolloin yrityksiä välinen liikenne on pienempää ja samalla myös hiilidioksidipäästöt vähenevät, joka on positiivinen ympäristövaikutus. Sosiaalisia vaikutuksia parantaa tiivis yhdyskuntarakenne, jossa verkostoituminen on parempaa. Lisäksi Kaustinen on tunnettu kulttuuripitäjä, eikä laajennuksella ole negatiivisia kulttuurivaikutuksia. Kaavaprosessi on tehty tarpeelliset selvitykset, eikä ole tarpeen tehdä lisäselvityksiä. Eikä ELY ole yksilöinyt, mitä konkreettisia esimerkiksi kulttuuriselvityksiä pitäisi tehdä.

Pohjavesiolosuhteet tunnetaan riittävän tarkasti sekä muuta ympäristöolosuhteet. Pohjaveden päävirtaussuunnat ovat selvillä ja ELY-keskus on itse tehnyt pohjavesialuerajaukset, jolloin ELY itse todennut, että pohjavesialueesta on riittävät tiedot olemassa. Pohjavesialueita ei voi rajata riittämättömin tiedoin.

Mahdolliset ympäristöhaitat, joita ei toki voi tulla, koska noudatetaan olemassa olevaa lainsäädäntöä, ehkäistään kuitenkin ennalta asemakaavaprosessissa sekä muissa lupaprosesseissa.

Viitasammakkoja voi esiintyä alueella olevissa pohjavesilammissa. Luotettava selvitys voidaan tehdä mutta ajankohta sijoittuu 2025 kevääseen, jotta lajin esiintyvyys voidaan luotettavasti tehdä.

Mahdollinen viitasammakkojen esiintyvyys alueella olevissa pohjavesilammissa voidaan turvata kaavamääräyksillä, joissa kielletään pohjavesilampien tilan muutos. Toisaalta tämä kaavamääräys tai yleensäkin lampien jättäminen ennalleen on pohjavesinäkökulmasta haitallinen ratkaisu, ja voi aiheuttaa pohjaveden pilaantumisen vaaraa. Matalien lampien vedenlaatu on yleensä huono ja vedessä voi esiintyä bakteereja, jotka voivat päästä vedenottamolle. Matala vedensyvyys aiheuttaa veden lämpeämistä ja bakterisoitumista, jolla voi olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia vedenottoon. Matalien pohjavesilampien osalta pohjaveden suojelun näkökulmasta lammet pitäisi täyttää tai syventää, jotta veden määrä lammissa olisi isompi ja veden vaihtuvuus sekä myös veden lämpeäminen, jota kautta haitalliset veden laadun muutokset olisivat pienemmän.

Mikäli TY-alueen kaavaprosessi kumotaan viitasammakoiden takia, jotta pohjavesialueen vanhojen soraomonttujen osalta ei saa tehdä muutoksia viitasammakkojen elinympäristönä, samalla hyväksytään, että pohjaveden pilaaminen on sallittua luonnonsuojelulain näkökulmasta.

Jos TY-alueen kaavaprosessi kumotaan ympäristönsuojelulain tai maankäyttö- ja rakennuslain perusteella, tarkoittaa tämä sitä, että valtakunnallisesti ei enää saa laajentaa teollisuusalueita pohjavesialueille ja samalla rajoitetaan myös muuta kaavoitustoimintaa pohjavesialueille.

Hallinto-oikeuden tulee ottaa huomioon, että tästä asiasta voi tulla ennakkoratkaisu kaikkiin muihin pohjavesialueiden alueidenkäytön muutoshankkeisiin. Hallinto-oikeuden tulee myös yksilöidä tarkasti, miten osayleiskaavaprosessi rikkoo todellisuudessa Suomen lainsäädäntöä, mikäli TY-alueen kaavamuutosta ei voida tehdä.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Minna Nikander
Esitys	Kunnanhallitus vastineenaan toteaa, että Kautisen kunnan näkökulma on se, että asiassa on toimittu lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.
Päätös	Hyväksyttiin. <hr/>